

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 2

DOM
2010-01-14
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
T 2474-09
T 9402-09
T 17790-09

PARTER

Kärande

Se domsbilaga 1.

Ombud för samtliga:
advokaten Jan Södergren
J. Södergren Advokatbyrå AB
Box 2104
103 13 Stockholm

Svarande

Stockholm Gas AB, 556742-7504
115 77 Stockholm

Ombud:

1. advokaten Robert Wikholm
2. advokaten Klara Håstad
3. advokaten Ola Avdic
4. jur kand Julia Lannerheim

Advokatfirman Vinge KB
Box 1703
111 87 Stockholm

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
  2. Kärandena skall solidariskt ersätta Stockholm Gas AB för dess rättegångskostnader med 1 563 917 kr, varav 1 496 400 kr utgör ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 januari 2010 till dess betalning sker.
  3. Kärandena i mål T 2474-09 skall dessutom solidariskt ersätta Stockholm Gas AB för dess rättegångskostnad med ytterligare 98 560 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 14 januari 2010 till dess betalning sker.
-

Dok.Id 763365

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Scheelegatan 7	08-561 652 10	08-561 650 02	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00
		E-post: stockholms.tingsratt.avdelning2@dom.se www.stockholmstingsratt.se		

BAKGRUND

Kärandena (nedan Gaskunderna) och AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad (nedan Fortum) har träffat avtal om leverans av gas. Stockholm Gas AB är ett helägt dotterbolag till Fortum och bildades vid årsskiftet 2007/08. I samband därmed tog Stockholm Gas över gasleveranserna i Stockholmsområdet från Fortum. Denuntiation skedde med kunderna och Stockholm Gas övertog således alla förpliktelser och rättigheter som tidigare följde av Fortums leveransavtal med gaskunderna. Till leveransavtalen hör *Allmänna avtalsvillkor för gas som levereras i ledning till konsument* (avtalen med villkor kallas nedan Avtalet), se domsbilaga 2. Punkten 8.1 i Avtalet lyder enligt följande:

”8.1 Dessa avtalsvillkor gäller tillsvidare och beräknas vara giltiga under lång tid.

Leveransavtalet upphör tidigast 15 dagar efter skriftlig uppsägning från kunden eller 12 månader efter skriftlig uppsägning från leverantören om inte annat avtalats. Särskild grund skall föreligga vid uppsägning från leverantörens sida.”

Vid styrelsemöte den 22 april 2008 beslutade Fortum att lägga ned gasnätet i stadsdelarna Bromma och Enskede. De berörda kunderna i dessa områden informerades i brev den 6 maj 2008 om att gasleveranserna skulle upphöra inom fem år. Stockholm Gas erbjöd ekonomisk ersättning, s.k. omställningsbidrag, för konvertering av kundernas befintliga utrustning för uppvärmning m.m. till annan utrustning. Ett stort antal gaskunder, 92 procent av 2 600 kunder, accepterade erbjudandet varmed deras avtal med Stockholm Gas upphörde. I brev daterat den 18 maj 2009 sade Stockholm Gas upp Avtalet med resterande gaskunder som inte hade accepterat villkoren för omställningsbidrag. Gasleveranserna skall enligt uppsägningshandlingen upphöra den 1 juli 2010.

Ett antal gaskunder väckte talan mot Stockholm Gas enligt nedan den 19 februari 2009. Ytterligare gaskunder väckte talan den 11 juni 2009 och den 9 november 2009. Talan i de tre målen är helt identisk och tingsrätten har beslutat att handlägga de tre målen i en rättegång.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Gaskunderna har yrkat att tingsrätten skall förbjuda Stockholm Gas att, vid vite om 300 miljoner kronor, med stöd av uppsägningshandling den 18 maj 2009 upphöra med gasleveranser till dem.

Stockholm Gas har bestritt käromålet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Huvudfrågan i målen är huruvida Stockholm Gas har haft rätt att säga upp avtalen med Gaskunderna på de grunder som angivits i uppsägningshandlingen av den 18 maj 2009. Parterna är ense om att Stockholm Gas har bevisbördan för att förutsättningar för uppsägning förelåg. Tingsrätten redovisar därför först Stockholms Gas grunder och därefter Gaskundernas grunder.

Stockholm Gas

Enligt Avtalet punkten 8.1 kan Avtalet sägas upp om *särskild grund* föreligger. Stockholm Gas kommer att ta delar av gasnätet ur drift av tekniska, säkerhetsmässiga och ekonomiska skäl. Gaskunderna är bosatta i dessa områden varför det inte längre är möjligt att fortsätta leverera gas till dem. Intäkterna från de få kvarvarande kunderna i de berörda områdena täcker inte kostnaderna för underhållet av gasnätet. Såväl olönsamheten som urdrifttagandet av ledningarna i sig utgör sådan särskild grund som avses i Avtalet punkten 8.1. Stockholm Gas har därmed rätt att säga upp Avtalet.

Även om Stockholms Gas inte haft rätt att säga upp Avtalet enligt punkten 8.1 är Stockholm Gas ändå inte skyldigt att fortsätta med gasleveranserna till Gaskunderna eftersom fortsatta gasleveranser kräver orimliga uppoffringar.

Ett eventuellt förbud skall under inga förhållanden förenas med vite eftersom Kronofogdemyndigheten som ett led i verkställigheten kan besluta om vite. Det yrkade vitet är under alla förhållanden oskäligt.

Fyra av Gaskunderna, Kristina Lenneryd, Christina Råman, Jesper Kjaergaard och Walter Wangler har inte längre något avtal med Stockholm Gas. Deras gasledning har slopats och de har inte rätt att kräva fortsatta gasleveranser. De har ingen nytta av gasen. Käromålet skall redan av detta skäl ogillas såvitt avser dem.

Gaskunderna

Stockholm Gas har förbundit sig att till Kärandena leverera gas i enlighet med Avtalet från år 2003. Enligt punkten 8.1 i Avtalet krävs *särskild grund* för att Stockholm Gas som leverantör skall ha rätt att säga upp Avtalet. Det föreligger inte, och har inte förelegat, sådan särskild grund för uppsägning som avses i Avtalet.

Bristande lönsamhet kan aldrig utgöra särskild grund för uppsägning. För det fall tingsrätten skulle finna att bristande lönsamhet kan utgöra särskild grund skall den bristande lönsamheten vara av viss dignitet och varaktighet för att kunna berättiga till uppsägning av Avtalet. Om bristande lönsamhet föreligger har denna orsakats eller påverkats av Stockholm Gas. Det föreligger vidare vare sig säkerhetsmässiga eller tekniska skäl som utgör särskild grund för uppsägning. Stockholm Gas har trots detta med hänvisning till punkten 8.1 sagt upp avtalen med Gaskunderna och har därigenom brutit mot Avtalet.

Kristina Lenneryd, Christina Råman, Jesper Kjaergaard och Walter Wangler har inte godkänt någon uppsägningshandling eller tecknat avtal om omställningsbidrag. De är därmed fortfarande kunder till Stockholm Gas. De har nytta av gasen. Slopandet av gasen har varit en ensidig åtgärd från Stockholm Gas.

UTVECKLING AV TALAN

Gaskunderna

Avtalet är från år 2003. Enligt punkten 8.1 gäller villkoren tills vidare och beräknas vara giltiga under lång tid. Att avtal av den typ som är aktuellt i målen har lång regleringstid är inte egendomligt med tanke på att kunderna måste investera i dyra anläggningar med mycket långa livslängder. Det är t.ex. inte ovanligt att en gasspis har en livslängd på 20-40 år. Stockholm Gas har under år 2008 sagt upp avtalen med Gaskunderna med hänvisning till att det inte är lönsamt att fortsätta leverera gas till Bromma och Enskede där de bor, trots avtalsvilkorens konstruktion och det faktum att villkoren beräknas vara giltiga under lång tid.

De skäl som Stockholm Gas ursprungligen anförde för att säga upp avtalet var att endast tre procent av kunderna finns i de aktuella områdena som utgör 25 procent av gasnätet. Det är i själva verket 20 procent av nätet, 16 mil, som finns inom Bromma och Enskede. Det är riktigt att det endast är tre procent av kunderna som finns där men tio procent av Stockholm Gas intäkter kommer från dessa områden. Först vid den muntliga förberedelsen i målen anförde Stockholm Gas tekniska, ekonomiska och säkerhetsmässiga skäl för uppsägningen. Stockholm Gas har efter det att beslut fattades vid styrelsemötet den 22 april 2008 om nedläggning av gasnätet i Bromma och Enskede bedrivit en massiv kampanj för att förmå kunderna i dessa områden att övergå till någon annan energiform än gas.

Enligt 3 § 1 st konsumentköplagen är avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i lagen är till nackdel för köparen utan verkan mot denne. Enligt 3 § 2 st konsumentköplagen är dock sådana avtalsvillkor gällande vad avser köp av gas som levereras i ledning om avtalsvilkoren ifråga har godkänts av Konsumentverket.

De allmänna villkor som Avtalet baseras på är i och för sig förhandlade och godkända av Konsumentverket. Bestämmelsen i konsumentköplagen skall emellertid förstås så att varje avtalsvillkor måste ha kommit upp vid förhandlingarna med Konsumentverket

för att kunna tolkas till nackdel för köparen. Om ett specifikt avtalsvillkor saknar omnämnande i protokoll från förhandlingarna med Konsumentverket skall detta förhållande tolkas så att parternas avsikt varit att Konsumentköplagens tvingande bestämmelser alltjämt skall vara tillämpliga beträffande villkoret ifråga. Enligt protokoll från avtalsförhandlingarna avseende de allmänna villkoren som Avtalet baseras på har begreppet särskild grund inte varit föremål för diskussion.

Bristande lönsamhet kan aldrig utgöra sådan särskild grund som ger gasleverantören rätt att säga upp avtalen. För det fall att tingsrätten emellertid finner att olönsamhet utgör särskild grund enligt punkten 8.1 i Avtalet åligger det Stockholm Gas att visa att sådan olönsamhet som bolaget gör gällande verkligen föreligger. Olönsamheten skall i sådant fall vara av viss dignitet och varaktighet för att kunna göras gällande som särskild grund. Utrymmet för att säga upp avtalet med stöd av punkten 8.1 måste anses vara mycket snävt och kräva att det föreligger sådant oövervinnerligt hinder som avses i 12 § konsumentköplagen och 23 § köplagen.

Stockholm Gas har att styrka att det förelåg olönsamhet och grund för uppsägning vid tiden för beslutet om nedläggning den 22 april 2008, och inte, som Stockholm Gas gör gällande, vid uppsägningstillfället den 18 maj 2009. Uppsägningshandlingen syftar tillbaka på det underlag som Stockholm Gas hade den 22 april 2008.

Det av Stockholm Gas åberopade materialet visar vare sig temporär eller varaktig olönsamhet. Vare sig det stigande oljepriset eller skattehöjningar har fått kunderna att lämna gas som energialternativ.

Stockholm Gas kan inte hänvisa till olönsamhet som beror på kundnedgång som skett efter det att Stockholm Gas i styrelsebeslut av den 22 april 2008 beslöt att avveckla gasnätet i Bromma och Enskede. Efter detta datum startade Stockholm Gas en massiv kampanj för att få gaskunderna att övergå till andra energisystem. Bolaget ställde kunderna inför en tvångssituation; antingen teckna avtal om frivillig uppsägning av gasleveranser eller att ställas inför det faktum att Stockholm Gas skulle säga upp avtalet med kunden. Att olönsamheten ökade efter beslutet om avveckling av gasnätet

är således hänförligt till bolagets eget agerande och kan inte åberopas som särskild grund för uppsägning.

För det fall tingsrätten skulle finna att bristande lönsamhet föreligger har denna orsakats eller påverkats av Stockholm Gas. Detta har bland annat skett på så sätt att bolaget har haft höga anslutningsavgifter och övriga priser samt genomfört en aggressiv kampanj för att förmå gaskunder att övergå till andra energialternativ. Stockholm Gas agerande har sammantaget varit inkonsekvent och svårförståeligt. Bolaget har tidigare försökt förmå kunder att välja gas som energialternativ. Detta s.k. enuntiativa agerande består i den marknadsföringskampanj som Stockholm Gas har bedrivit och de uttalanden som bolaget har gjort. I det enuntiativa agerandet ingår också att bolaget får anses ha utlovat gasleveranser under så lång tid som nya anläggningar normalt fungerar. Det enuntiativa agerandet bör beaktas vid den allmänna intresseavvägningen och bedömningen av Stockholm Gas beteende.

Vidare föreligger vare sig säkerhetsmässiga eller tekniska skäl som utgör särskild grund för uppsägning. Att ett minskat kundunderlag skulle innebära en ökad säkerhetsrisk till följd av sänkt medvetenhet om att det finns gas i området förefaller i hög grad långsökt och svårverifierbart och utgör inte en grund för uppsägning. Inte heller det skälet att kostnaderna för säkerhetsåtgärder blir högre per kund är ett säkerhetsmässigt skäl som kan anföras i målen.

Stockholm Gas är berett att betala 47 miljoner kr för att slippa leverera gas till Gaskunderna. Ett bifall till Gaskundernas talan måste därför, för att vara verksamt, förenas med ett förordnande om ett kännbart vite. Yrkandet om vite är således, i synnerhet med hänsyn tagen till processföremålets värde för vitesadressaten, adekvat och proportionerligt.

*Stockholm Gas*Stockholm Gas verksamhet och lönsamheten i gasnätet

Stockholm Gas ägs av AB Fortum Värme samägt med Stockholm stad, med lika inflytande och lika intresse för Fortum och staden. Syftet med att förlägga gasverksamheten i ett separat bolag var att renodla verksamheten och skapa ökad genomlysning av dess ekonomiska förutsättningar.

Gasnätet är i sina äldsta delar från 1800-talet. Till en början användes i gasnätet gjutjärnsrör vilka fogades samman med blyskarvar. Dessa ersattes med stålrör som alltjämt fogades samman med bly. Blyfogade rör användes ända fram till 1950-talet och finns idag i drift i bl.a. Bromma och Enskede. På 1950-talet övergick man till svetsade stålrör för att slutligen på 1980-talet använda svetsade plaströr som är den rörtyp som används än idag. De olika rörtyperna har olika egenskaper, men alla rörtyper läcker gas. De blyfogade rören läcker mer gas än andra typer av rör på grund av att glipor uppstår i skarvarna. Stålrören är utsatta för korrosion. Fördelen med de svetsade plaströren är att de har ett reducerat läckage.

Gas som energikälla var som populärast på 1950- och 60-talen. Därefter har antalet gaskunder kontinuerligt minskat. Vid den tidpunkt då gasen var som mest populär som uppvärmningsform fanns det mer än 7 000 gaspannor i Stockholmsområdet. Idag finns det färre än 1 500 pannor kvar. Vid tidpunkten för avvecklingsbeslutet fanns det inte mer än 1 000 gaspannor kvar i avvecklingsområdena. Idag finns det knappt 100 pannor kvar i dessa områden. Anledningen till den minskade andelen gaskunder är flera, bl.a. att priset för spaltgas har ökat i takt med stigande oljepriser och skattehöjningar som drivits fram på grund av miljöhänsyn. Gasen har till stor del konkurrerats ut av bl.a. fjärrvärme, pellets och bergvärme.

Bakgrunden till Stockholm Gas beslut att avveckla gasverksamheten i Bromma och Enskede är följande. Stockholms stad beslutade år 2004 att lägga ner gasverket i Hjorthagen för att bygga bostäder på platsen. Sedan år 2006 har arbete pågått med att förbereda nedläggningen och övergången från spaltgas till natur- och biogas. Äldre

gaspannor och gasspisar har behövt bytas ut för att passa den nya gasen. Stockholm Gas gjorde därför en genomgång av alla anläggningar i Stockholm. Genomgången omfattade fler än 130 000 hushåll. Parallellt med detta pågick en miljörättslig process vilken slutligen resulterade i en dom meddelad av Miljööverdomstolen den 20 oktober 2009 med ett åläggande för Stockholm Gas att minska gasläckaget i gasnätet från 35 GWh/år till 20 GWh/år.

I samband med att Stockholm Gas bildades utvärderades hela gasverksamheten och analyser gjordes av dess framtida lönsamhet i hela Stockholmsområdet. Det kunde då konstateras att flera områden som dominerades av småhus gick med förlust. Förlusten kunde förväntas öka i och med det förestående gasbytet. Det fanns en välgrundad oro för att de gaskunder som skulle bli tvungna att byta utrustning för att kunna ta emot den nya gasen – och särskilt de kunder som hade gasuppvärmning – skulle överge gasen till förmån för andra energikällor. Denna farhåga har besannats i områden där avvecklingen av gasnätet inte äger rum. Bedömningen var att i vart fall 50 procent av kunderna med gammal gaspanna skulle byta till en annan energilösning än gas då det var dags att investera i ny utrustning. Prognosen var inte ljusare mot bakgrund av de skattehöjningar som genomdrivits på gasområdet. Den 1 januari 2007 höjdes skatten på stadsgas med 60 procent. Fortum Värme tvingades då höja priset på gas med 27 procent. Nya skattehöjningar har skett åren 2008 och 2009. Även produktionskostnaden för gas har ökat i takt med oljeprisets kraftiga stegrande under 2000-talet.

Den arbetsgrupp som utförde de ovan nämnda analyserna presenterade sina slutsatser för styrelsen i Fortum och föreslog att gasverksamheten i de områden som uppvisade bristande lönsamhet skulle avvecklas. Styrelsen beslutade i enlighet med förslaget. Grunden för beslutet var framförallt att verksamheten var olönsam. Att beslutet fattades just vid den aktuella tidpunkten hängde samman med att man inte ville att kunderna skulle konvertera till natur- och biogas i onödan för att sedan behöva byta anläggning. Därutöver skulle Stockholm Gas behöva renovera gasnätet för att efterkomma Miljööverdomstolens föreläggande att minska läckaget i gasnätet. De renoveringsarbeten som måste utföras på gasnätet är omfattande och

kostnadskrävande. Renoveringskostnaden har beräknats till sammanlagt 150 miljoner kr för de aktuella områdena i Bromma och Enskede.

Målet för Stockholm Gas var att så få kunder som möjligt skulle komma att påverkas av avvecklingen. Det ledde till beslutet att 25 procent av gasnätet skulle avvecklas vilket berörde tre procent av kunderna. Dessa kunder står i och för sig för tio procent av intäkterna från gasverksamheten, vilket främst beror på att en stor del av dessa kunder är värmekunder. Emellertid minskar kundernas användning av gasvärmepanna snabbare än annan gasanvändning och leverans av gas för uppvärmning saknar därför framtid som inkomstkälla. Stockholm Gas erbjöd alla sina kunder ekonomiskt bidrag för att kunna ställa om till annat energislag. Kunderna i avvecklingsområdena har erhållit drygt 40 miljoner kr i omställningsstöd. Gaskunderna i förevarande mål har erbjudits 1,7 miljoner kr i omställningsstöd. Stockholm Gas ambition har hela tiden varit att avvecklingen skall ske på frivillig basis på så sätt att kunderna godkänner att en avveckling sker mot att de får ett ekonomiskt bidrag för byte av befintlig utrustning. Hela 92 procent av kunderna har accepterat erbjudandet om omställningsstöd. Idag kvarstår endast Gaskunderna samt ett femtiotal personer som över huvud taget inte har svarat på Stockholm Gas förfrågningar om avveckling och omställningsstöd.

Vid tiden för uppsägningen, den 18 maj 2009, var verksamheten än mer olönsam än vid tiden för styrelsebeslutet den 22 april 2008. Inför styrelsemötet angivet datum visade de prognoser som Fortum tagit fram ett negativt täckningsbidrag för år 2010 från de berörda områdena på 3 819 000 kr med befintlig nätkvalitet samt ett negativt täckningsbidrag på 8 250 000 kr efter den renovering av gasnätet som, bl.a. på grund av Miljööverdomstolens dom, skulle vara nödvändig för fortsatt drift. Motsvarande siffror enligt en förnyad prognos för år 2011 upprättad av Stockholm Gas i maj 2009 visade på negativa täckningsbidrag på 8 285 000 kr respektive 12 210 000 kr. Den negativa utvecklingen beror på att intäkterna från de kvarvarande kunderna beräknas uppgå till endast tio procent av de prognostiserade intäkterna vid tiden för beslutet om avveckling medan den rörliga produktionskostnaden endast har halverats. Anledningen till att produktionskostnaderna inte minskat trots minskat antal kunder är att läckaget i gasledningarna är lika stort oavsett kundantalet. Om renoveringar genomförs av

gasnätet kommer verksamheten således med all sannolikhet att uppvisa ett negativt täckningsbidrag på ca 12 miljoner kr per år.

Förutsättningar för uppsägning av Avtalet

Stockholm Gas har haft giltig grund för att säga upp avtalen med Gaskunderna. De i målen aktuella avtalsvillkoren förhandlades och godkändes av Konsumentverket år 1992. Hela avtalet är godkänt av Konsumentverket och konsumentköplagen är därmed inte tvingande till förmån för Gaskunderna.

Avtalsvillkoren gäller enligt lydelsen i punkten 8.1 tills vidare och ”beräknas vara giltiga under lång tid”. Sistnämnda uttryck är en avsiktsförklaring och inte ett bindande avtalsvillkor. Avtalen med kunderna kan därför sägas upp när som helst med en uppsägningstid som – med Konsumentverkets godkännande – har fastställts till ett år. Särskild grund skall föreligga vid uppsägning från leverantörens sida. Den relevanta tidpunkten för bedömningen av huruvida särskild grund föreligger är därför vid uppsägningstillfället.

Begreppet särskild grund skall jämföras med särskilda skäl. Det skall tolkas i ljuset av övriga omständigheter, däribland att gas levererats till berörda områden i långt över hundra år samt att Stockholm Gas har gått långt utöver sina avtalsenliga skyldigheter för att bistå kunderna vid avvecklingen av gasverksamheten. Kunderna informerades den 6 maj 2008 om avvecklingen, vilket var i direkt anslutning till avvecklingsbeslutet och mer än två år före avstängningen.

Den särskilda grund som Stockholm Gas hänför sig till som stöd för att en giltig uppsägning har skett är att gasnätet i de berörda områdena skall tas ur drift och att orsaken till detta är att verksamheten är olönsam (jfr ovan). Ett förhållandevis stort antal kunder i de aktuella områdena hade utrustning som var icke kompatibel med den nya gastyp som skall börja levereras i Stockholms gasnät.

Bland Stockholm Gas kunder finns ett litet antal som under de senaste tio åren har investerat i ny utrustning för gas i sina småhus. Under denna period har Stockholm

Gas, och dessförinnan Fortum, marknadsfört gas som energikälla. Emellertid är ingen eller nästan ingen av dessa personer kärande i målen. Flertalet av dessa kunder har accepterat det ekonomiska stöd för omställning till annan energikälla som Stockholm Gas erbjudit kunderna. Påståendet om enuntiativt förfarande har därför ingen bäring på kärandena i målen.

Även om tingsrätten skulle finna att särskild grund att säga upp avtalet inte har förelegat och att Stockholm Gas således har brutit mot avtalet kan det rimligen inte få till följd att Stockholm Gas skall anses skyldigt att fortsätta leverera gas till Gaskunderna. En säljare är enligt 12 § konsumentköplagen och 23 § köplagen inte gentemot köparen skyldig att fullgöra köpet om det föreligger ett hinder som han inte kan övervinna eller om fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet. En fullgörelse av gasleveranserna till Gaskunderna är inte rimlig i förhållande till den nytta Gaskunderna skulle ha av leveransen. Skälen för detta är dels att verksamheten är kraftigt olönsam, dels att Stockholm Gas för att fortsätta med verksamheten tvingas till renoveringar av gasnätet som uppgår till cirka 150 miljoner kr. Det skulle innebära att Stockholm Gas måste hålla igång hela gasnätet i de aktuella områdena för att leverera gas till knappt hundra hushåll. Detta är inte rimligt och i synnerhet inte då det finns billigare energialternativ att tillgå och det faktum att Gaskunderna erbjudits omställningsbidrag från Stockholm Gas.

Stockholm Gas har erbjudit Gaskunderna ett omställningsstöd på 1,7 miljoner kr. Detta utgör ett mått på tvistens värde. Det av Gaskunderna framställda vitesyrkandet utgör ett belopp som är 150-200 gånger större än tvistemålsbeloppets storlek. Yrkandet är således inte proportionerligt. Såsom vitesyrkandet utformats innebär det i praktiken att var och en av Gaskunderna, vid ett bifall till talan, kan vända sig till Kronofogdemyndigheten och begära verkställighet vid äventyr av ett vite om 300 miljoner kr. I teorin kan således Stockholm Gas bli skyldigt att betala 300 miljoner kr multiplicerat med antalet käranden i målen. Ställt i relation till Stockholm Gas årliga nettoomsättning som är c:a 200 miljoner kr framgår orimligheten i yrkandet. Ett rimligare vite är enligt Stockholm Gas 10 000 kr per kärande.

BEVISNING

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

På Gaskundernas begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med Åke Westberg och Christina Råman samt vittnesförhör med Susanne Reimers, Rolf Åkerlund, Marianne Wijkmärk, Sig-Britt Ihlvander och Mari Gremlin. Vidare har sakkunnigförhör hållits med Björn Gauffin.

På Stockholm Gas begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med Mathias Edstedt samt vittnesförhör med Håkan Schyl, Stefan Kämpendal och Markku Haaparanta. Vidare har sakkunnigförhör hållits med Thomas Rynell.

DOMSKÄL***Yrkandet om ogillande beträffande Lenneryd, Råman, Kjaergaard och Wangler***

Beträffande denna fråga har Stockholm Gas åberopat en slutfaktura avseende Kristina Lenneryd. Bolaget har gjort gällande att någon slutfaktura inte utställts till Walter Wangler eftersom skulden till bolaget var noll kronor när avtalet upphörde. Gaskunderna har åberopat förhör med Christina Råman samt ett antal f.d. gaskunder.

Christina Råman har berättat att hon i sin villa i Södra Ängby haft gaspanna, gasspis och en braskamin med gas. Under år 2007 bytte hon ut alla gasledningar i huset. Under våren 2008 fick hon information om bytet till en annan gasform. Vid påsk år 2008 gick hennes gaspanna sönder. Hon övervägde därför att köpa en ny gaspanna, en s.k. kombipanna, men fick av en granne höra att gasleveranserna skulle upphöra. Hon väntade därför med investeringen i en ny panna. Därefter påbörjade Stockholm Gas en övertalningskampanj för att förmå henne att gå med på att teckna avtal om omställningsbidrag. Det framgick dock att beslutet om att gasleveranserna skulle upphöra var oåterkalleligt. Hon upplevde att hon inte hade något val och bekostade därför en installation av bergvärme. Installationen kostade 220 000 kronor. Hon

erbjöds 12 000 kronor i omställningsbidrag, men tyckte att det var alldeles för lågt och skrev inte under något avtal med Stockholm Gas. Hon har inte begärt att gasleveranserna skall upphöra. Stockholm Gas stängde av gasen och plockade ned gasmätaren i samband med installationen av bergvärmen. Hon har alltjämt användning av gas i gasspis och braskamin.

De f.d. gaskunderna har redogjort för sina kontakter med Stockholm Gas i samband med att de tecknade avtal om omställningsbidrag och berättat att de inte upplevde det som frivilligt att skriva under avtalet.

Av förhöret med Christina Råman har framgått att hon inte träffat något avtal med Stockholm Gas om upphörande av gasleveranserna, att hon inte accepterat sloandet av gasen samt att hon alltjämt har användning av gas. Tingsrätten konstaterar mot denna bakgrund att avtalet mellan Stockholm Gas och Christina Råman och Jesper Kjaergaard, som ingår i samma hushåll, alltjämt gäller. Stockholm Gas yrkande om ogillande på denna grund skall därför lämnas utan bifall.

Beträffande Kristina Lenneryd har framkommit att gasen har slopats och att Stockholm Gas ställt ut en slutfaktura som betalats. Kristina Lenneryd får genom att erlægga betalning för slutfakturan anses ha godtagit sloandet av gasen. Vad som framkommit i övrigt föranleder ingen annan bedömning. Tingsrätten konstaterar således att det inte längre föreligger något avtal om leverans av gas mellan Stockholm Gas och Kristina Lenneryd. Hennes talan skall därför ogillas redan på denna grund.

Beträffande Walter Wangler har framkommit att gasen slopats men att någon slutfaktura inte har ställts ut. Det har inte förebringats någon bevisning som visar att Walter Wangler har träffat avtal med Stockholm Gas om slopande av gasen, att han har accepterat sloandet av gasen eller att han inte har användning av gas. Stockholm Gas yrkande om ogillande på denna grund skall därför lämnas utan bifall.

Frågan om Stockholm Gas haft rätt att säga upp avtalet

Huvudfrågan i målen är huruvida Stockholm Gas med stöd av punkten 8.1 i Avtalet har haft rätt att säga upp avtalen med Gaskunderna på de grunder som angivits i uppsägningshandlingen av den 18 maj 2009. Av uppsägningshandlingen framgår att grunden för uppsägningen är att gasnätet kommer att tas ur drift av tekniska, säkerhetsmässiga och ekonomiska skäl, varför det inte längre är möjligt att fortsätta att leverera gas. De tekniska skälen utgörs enligt bolaget av att ledningarna i de aktuella områdena behöver underhållas och inom kort genomgå en omfattande och kostsam renovering. De säkerhetsmässiga skälen består i ökade säkerhetsrisker på grund av minskad kundmedvetenhet om förekomsten av gas i områdena och större kontrollkostnader per kund. De ekonomiska skälen har av bolaget angetts vara att de aktuella områdena, bl.a. på grund av minskat kundunderlag och ökade produktionskostnader, är kraftigt olönsamma. Tingsrätten uppfattar det senare skälet som den huvudorsak som bolaget menar utgör särskild grund, i synnerhet då de övriga skälen som angetts knyter an till ökade kostnader för bolaget.

Tingsrätten har således att först ta ställning till huruvida det beslutade urdrifttagandet av gasnätet i de aktuella områdena av framför allt ekonomiska skäl över huvud taget kan utgöra en sådan särskild grund som avses i punkten 8.1 i Avtalet. Om den frågan besvaras jakande har tingsrätten även att ta ställning till om Stockholm Gas har visat att verksamheten i de aktuella områdena är varaktigt olönsam i sådan grad att särskild grund förelegat. Ytterligare en fråga som tingsrätten har att ta ställning till är om olönsamheten och övriga skäl för uppsägningen skall ha förelegat redan vid tiden för styrelsens beslut den 22 april 2008, såsom Gaskunderna hävdar, eller om olönsamheten, såsom Stockholm Gas hävdar, skall ha förelegat vid tiden för uppsägningen av avtalen med Gaskunderna, dvs. den 18 maj 2009. Tingsrätten har därvid även att ta ställning till om en eventuell olönsamhet har orsakats eller förvärrats genom Stockholm Gas eget agerande och vilken betydelse det i så fall skall ha vid bedömningen av olönsamheten.

De mellan parterna gällande avtalsvillkoren i förhållande till konsumentköplagen

De allmänna villkor som Avtalet baseras på antogs år 1992 efter förhandlingar mellan Svenska Gasföreningen och Konsumentverket. Den omständigheten att det saknas särskilda kommentarer till punkten 8.1 i protokollet från förhandlingarna måste förstås så, såsom också Mari Gremlin på Konsumentverket anfört, att parterna inte sett något behov av att närmare kommentera villkoret i fråga. Avtalet i dess helhet har alltså godkänts av Konsumentverket med följd att konsumentköplagen inte är tillämplig på parternas avtalsförhållande i de delar villkoren kan vara till nackdel för Gaskunderna i förhållande till konsumentköplagens bestämmelser.

Kan olönsamhet utgöra särskild grund för att säga upp Avtalet?

Enligt punkten 8.1 i Avtalet gäller avtalsvillkoren tills vidare och beräknas vara giltiga under lång tid. Vidare framgår att Avtalet upphör tidigast tolv månader efter skriftlig uppsägning från leverantören och att särskild grund skall föreligga vid uppsägning från leverantörens sida. Vad som skall anses utgöra särskild grund framgår inte av villkoren och anges, som redan framgått, inte heller i de protokollsanteckningar som gjordes vid det sammanträde som hölls den 7 februari 1992 mellan företrädare för Svenska Gasföreningen och Konsumentverket då överenskommelsen om de allmänna villkoren för gasleverans i ledning till konsument träffades.

Mari Gremlin har uppgett att hon inte var med och framförhandlade de aktuella villkoren men att hon har granskat diariet och de handlingar som finns bevarade från förhandlingarna. Hon har uppgett att det finns minnesanteckningar beträffande en del av punkterna i villkoren men inte beträffande punkten 8.1 och att det bör ha inneburit att parterna inte ansåg att villkoret i fråga var kontroversiellt och att det förelåg en samsyn beträffande vad som skulle kunna vara särskild grund. Mari Gremlin har slutligen uppgett att hon deltagit vid framförhandlandet av allmänna villkor för fjärrvärmeleveranser som ännu inte trätt i kraft, att villkoret "särskild grund" finns med även där samt att parterna i en protokollsanteckning till detta villkor anfört att enbart den omständigheten att en verksamhet inte blev så lönsam som leverantören räknat med inte utgör särskild grund att upphöra med leveransen.

Gaskunderna har, som det får förstås, gjort gällande att de av Konsumentverket och Svensk Fjärrvärme framförhandlade allmänna avtalsvillkoren för leverans av fjärrvärme som används för enskilt bruk med tillhörande kommentarer skall användas som vägledning vid tolkning av punkten 8.1 i Avtalet. Stockholm Gas har bestritt att fjärrvärmevillkoren kan tjäna som vägledning vid tolkning av punkten 8.1 i Avtalet. Tingsrätten konstaterar att villkoren för leverans av fjärrvärme har beslutats efter förhandlingar med Svensk Fjärrvärme, inte Svensk Gasförening, att villkoren avser en annan energiform och att de är av ett betydligt senare datum än de Allmänna villkoren i detta mål. Fjärrvärmevillkoren saknar redan av dessa skäl relevans för tolkningen av Avtalet.

Det saknas således dokumentation som närmare skulle kunna belysa vad parterna, Svenska Gasföreningen och Konsumentverket, avsåg med villkoret "särskild grund" när de år 1992 antog de Allmänna villkoren för gasleveranser i ledning till konsument. Tingsrätten är därför hänvisad till att tolka villkoret mot bakgrund av dess lydelse och den kontext som det återfinns i.

Villkor för leverantörens rätt att avbryta eller begränsa leverans av gas när det föreligger hinder som leverantören inte råår över eller vid fara för person- eller egendoms-skada m.m. återfinns i punkten 2 i Avtalet. Leverantörens rätt att stänga av gasleveransen på grund av avtalsbrott från kundens sida framgår av punkten 6 som reglerar avstängning och återinkoppling vid betalningsförsummelse m.m. från kundens sida. De situationer som parterna avsett att träffa med punkten 8.1 måste således vara av annat slag än de situationer av force majeure- eller hävningskaraktär som omfattas av punkterna 2 och 6. Den långa uppsägningstiden, tolv månader, i punkten 8.1 talar för att parterna avsett omständigheter av icke akut karaktär.

Huvudregeln i svensk rätt avseende tillsvidareavtal är att de får sägas upp av endera avtalsparten utan angivande av skäl, dock med beaktande av i förekommande fall avtalad uppsägningstid. Några särskilda regler om uppsägning på grund av t.ex. ändrade förhållanden behövs därför normalt inte. I förevarande fall gäller villkoren tills vidare men det krävs särskild grund för att leverantören skall få säga upp avtalet.

En jämförelse kan göras med vad som gäller för visstidsavtal och tillsvidareavtal med uppsägningstid. Dyliga avtal kan sägas upp i förtid vid förekomsten av extraordinära händelser, vilka brukar sammanfattas under benämningen viktig grund. Varken detta uttryck eller andra förekommande uttryck ger dock tillräcklig ledning för att bestämma vilka konkreta omständigheter som kommer ifråga. Vidare vägledning kan sökas i 23 § köplagen och den motsvarande bestämmelsen i 12 § konsumentköplagen som stadgar att en säljare inte är skyldig att fullgöra köpet om fullgörelsen skulle förutsätta uppoffringar som inte är rimliga med hänsyn till köparens intresse av att säljaren fullgör köpet. Det står sålunda klart att en avtalspart i vissa fall har rätt att på grund av ändrade ekonomiska förhållanden frånträda en förpliktelse i förtid eller påkalla en jämkning av denna, oavsett vad som avtalats mellan parterna. I allmänhet anses denna möjlighet dock föreligga endast i helt extraordinära fall (se Rodhe, Lärobok i Obligationsrätt, 6 u, 1986, s 293). Den nu aktuella frågan avser emellertid inte en uppsägning i förtid.

För leverantören måste det vara ett grundläggande krav att verksamheten inte går med förlust. Inget seriöst företag kan fortsätta driften med vetskap om att driften dränerar bolaget på tillgångar. Den yttersta konsekvensen av fortsatt drift av en verksamhet som dras med en varaktig olönsamhet är konkurs. Det vore orimligt om leverantören i ett läge där verksamheten inom något område kan förutses gå med förlust skulle vara förhindrad att vidta företagsekonomiskt motiverade åtgärder för att begränsa förlusterna och rädda de livskraftiga delarna av företaget.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan skall enligt tingsrättens mening olönsamhet, som inte är endast tillfällig eller av ringa storlek, anses utgöra sådan särskild grund som enligt punkten 8.1 i Avtalet ger gasleverantören rätt att säga upp leveransavtal med kunderna.

Relevant tidpunkt när "särskild grund" skall föreligga

Av ordalydelsen i punkten 8.1 framgår att särskild grund skall föreligga vid uppsägning från leverantörens sida. Redan ordalydelsen talar för att den relevanta

tidpunkten – i förhållandet mellan leverantören och kunden – är när avtalet skriftligen sägs upp av leverantören. Styrelsens beslut den 22 april 2008 att avveckla gasnätet i de aktuella områdena saknar obligationsrättslig verkan mellan Stockholm Gas och Gaskunderna. Styrelsen ansvarar gentemot bolagsstämman för att dess beslut är välgrundade och företagsekonomiskt motiverade. I förhållandet till kunden måste det dock vara uppsägningstillfället som är den rättsligt relevanta tidpunkten för bedömning av om särskild grund föreläggat.

Har olönsamhet föreläggat i förevarande fall?

Stockholm Gas har bevisbördan för att de omständigheter som åberopats till stöd för olönsamheten föreläggat vid uppsägningstillfället.

Stockholm Gas har i denna del åberopat förhör med Mathias Edstedt - VD för Stockholm Gas, Stefan Kämpendal - ekonomichef på Stockholm Gas, Håkan Schyl - teknisk chef på Stockholm Gas och Markku Haaparanta - ansvarig för underhåll och utbyggnad av gasnätet på Stockholm Gas samt sakkunnige Thomas Rynell. Gaskunderna har åberopat förhör med sakkunnige Björn Gauffin och förhör med käranden Åke Westberg.

Vidare har ett omfattande skriftligt material i form av årsredovisning, ekonomiska prognoser m.m. åberopats.

Mathias Edstedt har bl.a. uppgett. Det underlag som styrelsen för Fortum hade vid styrelsemötet den 22 april 2008 (aktbilaga 99) visar för varje område såld energi, intäkter och rörlig produktionskostnad. Prognosen visade att de i målen aktuella områdena inte skulle lämna något täckningsbidrag utan i stället dränera verksamheten på pengar, vilket framgår av kolumnen kallad TB1 i dokumentet. Utifrån det renoveringsbehov som fanns redan då och som Miljööverdomstolen sedan slagit fast skulle 50 km rör behöva bytas ut i de aktuella områdena för att minska läckaget. Läckaget kostar Stockholm Gas 20-30 miljoner kr per år. Renoveringen är självfallet förenat med en kapitalkostnad men man får också en minskad kostnad till följd av det minskade läckaget från nätet efter renoveringen. Nettot av denna kalkyl redovisas i

kolumnen kallad TB2 i dokumentet. Även denna kolumn utvisar ett negativt tal, vilket främst beror på att renoveringskostnaden per kund är mycket hög. Kalkylen som gjorts inför denna domstolsprocess (aktbilaga 108) utgår från antagandet att hela det nuvarande gasnätet är kvar i drift. Av kalkylen framgår att försäljningen av energi under år 2011 gått ned dramatiskt eftersom antalet kunder är mindre. Den rörliga produktionskostnaden blir oerhört hög eftersom huvuddelen av den energi som måste tillföras dessa områden går förlorad i läckage. En renovering av nätet skulle medföra att Stockholm Gas vinner 4 miljoner kr i minskad produktionskostnad men förlorar 9 miljoner kr i kapitalkostnad på genomförd renovering. På sikt hade inte ens den renovering som beräknats kosta 150 miljoner kr ha varit tillräcklig. Gasnätet är gammalt och en upprustning i större format har aldrig ägt rum. Stockholm Gas gör löpande investeringar som uppgår till ca 30 miljoner kr per år i nätet.

Av förhöret med Thomas Rynell har följande framgått. För Stockholm Gas finns endast en reviderad årsredovisning, nämligen den för räkenskapsåret 2008. Av denna framgår att bolaget redovisade ett rörelseresultat på minus 54 miljoner kr med en omsättning på drygt 200 miljoner kr, vilket måste bedömas som väldigt olönsamt. En avsättning på 47 miljoner kr gjordes för avvecklingsprojektet. Även om man reviderar siffrorna för den nämnda posten blir resultatet minus sju miljoner kr. Stockholm Gas var således redan år 2008 ett olönsamt bolag. Stockholm Gas har valt att ta en kostnad på 47 miljoner kr i avvecklingsstöd i stället för att genomföra en investering på 150 miljoner kr. En investering är inte utan vidare en kostnad men en investering skall genomföras endast om den genererar intäkter som täcker eller helst överstiger kapitalkostnaden för investeringen. Utredningen som Stockholm Gas har gjort beträffande gasnätet och dess lönsamhet är stringent genomförd och trovärdig. De undersökningar som har gjorts är omfattande. Man har kartlagt gasnätet i detalj där det framgår hur nätet ser ut, vilka material som har använts, längden på nätet, investeringar som gjorts i nätet och läckaget i nätet. Man har sorterat kunderna i olika kategorier och områden och man har analyserat intäkter och bidrag för varje sådant område. Avvecklingsområdena var inte lönsamma före avvecklingsbeslutet. För dessa områden var täckningsbidraget, dvs. intäkter minus kostnader för gasen, lika med noll. Dessa områden bidrog alltså inte till att täcka sina fasta kostnader, såsom underhålls-

kostnader. Skulle ytterligare kunder lämna gasnätet i dessa områden skulle täckningsbidraget bli negativt och områdena skulle behöva bidrag från övriga områden i verksamheten. Den aktuella investeringen som beräknats till 150 miljoner kr skulle sänka de rörliga kostnaderna med ca 4,5 miljoner kr. Samtidigt skulle minskningen av produktionskostnaderna inte täcka kapitalkostnaden. Resultatet skulle alltså ändå bli negativt. I kalkylen har man räknat med en oändlig livslängd på det renoverade nätet, vilket inte torde överensstämma med verkligheten. Gasnätet kommer att behöva förnyade investeringar även framöver. Ett gasnät har normalt sett en livslängd på 25-40 år. Skulle man räkna med denna mer realistiska livslängd blir kapitalkostnaden 3-4 miljoner kr högre än i den redovisade kalkylen enligt vilken kapitalkostnaden är 9,1 miljoner kr. Förlusten ökar således ytterligare med denna beräkning. Mot bakgrund av dess siffror vore det inte ett klokt beslut att investera 150 miljoner kr i gasnätet i Bromma och Enskede.

Stefan Kämpendahl har uppgett. Stockholm Gas fick ett kapitaltillskott av ägarna under år 2008 och om så inte skett hade bolaget varit insolvent under år 2008. Om Stockholm Gas inte hade avsatt 47 miljoner kr för att avveckla gaskunderna i Bromma och Enskede skulle bolaget i stället i det korta perspektivet tvingats investera 150 miljoner kr och i det långa perspektivet omkring en halv miljard kr för att renovera de äldsta delarna av nätet enbart i dessa områden.

Markku Haaparanta har berättat om förutsättningarna för renovering av gasnätet, metoder som kan användas samt de krav som Stockholms stad ställer på schaktningsarbeten. Han har därvid uppgett att relining av ledningarna är ett alternativ som medför att man inte behöver schakta hela områden, att man räknar med en genomsnittlig kostnad på 3 000 kr per meter vid relining och att det, med de fem mil ledning som det är fråga om, innebär en total kostnad på 150 miljoner kr.

Björn Gauffin har uppgett. Hans uppdrag i förevarande mål har varit att titta på de underlag som av Stockholm Gas lagt fram i målen samt kommentera dessa utifrån de ekonomiska skäl för avvecklingen som presenterats. Det finns bara en årsredovisning avseende Stockholm Gas, vilket inte är tillräckligt för att bedöma den långsiktiga

lönsamheten i en verksamhet. Tittar man på intäktsnivåerna från år 2003 fram till år 2008 i den externa information som finns tillgänglig avseende gasverksamheten hos Fortum ser man inte någon klar trend avseenden intäkterna; dessa fluktuerar över tiden. Baserat på nämnda information är det väldigt svårt att uttala sig om hur resultatet påverkas. Det går inte heller att se huruvida gasverksamheten långsiktigt genererat dåligt resultat. Det har inte varit möjligt att dra några slutsatser utifrån det material som funnits att tillgå för den del av gasverksamheten som nu är under avveckling och som enligt Stockholm Gas är olönsam. Det enda som funnits att tillgå har varit ett antal excel-ark med siffror vars ursprung och antaganden varit okända. Det är således väldigt svårt att verifiera de slutsatser som presenterats i detta material. Därutöver saknas flera faktorer som hjälper en analytiker att göra en kvalificerad finansiell analys, såsom historiska siffror för verksamhetens resultat, kundernas priselasticitet och uppgifter om hur lönsamheten påverkas av oljepriset utveckling. Sammanfattningsvis utgör den analys som åberopats av Stockholm Gas inte ett tillräckligt underlag för en analys av huruvida den aktuella verksamheten lider av en dålig lönsamhet.

Åke Westberg har redogjort för den lönsamhetskalkyl, baserad på uppskattningar och antaganden om Stockholm Gas intäkter, som han har gjort.

Tingsrätten gör i denna del följande bedömning.

Stockholm Gas har, vilket framgått av den skriftliga bevisningen samt förhören med Mathias Edstedt och Thomas Rydell, gjort omfattande tekniska och ekonomiska utredningar beträffande gasnätet i Stockholm inklusive de i målen aktuella områdena. Utredningarna, som dels företagits innan avvecklingsbeslutet, dels som ett led i denna process, har på ett systematiskt sätt analyserat förutsättningarna för verksamheten och de ekonomiska utsikterna för att driva denna vidare. Den av Stockholm Gas presenterade utredningen visar i korthet följande. De aktuella områdena var redan före avvecklingsbeslutet olönsamma, i vart fall på så sätt att de inte lämnade något täckningsbidrag till verksamheten. Antalet kunder i områdena har minskat efter beslutet om avveckling vilket medfört att intäkterna minskat. Produktionskostnaden i de aktuella områdena är hög, framförallt på grund av den fasta kostnad som läckaget i

gasnätet innebär. Kundunderlaget är alltför litet för att generera de intäkter som verksamheten är i behov av. En förutsättning för att driva verksamheten vidare är att Stockholm Gas tar sig an ett omfattande och kostsamt renoveringsarbete av gasnätet. Kostnaden för denna investering – vilken tingsrätten särskilt mot bakgrund av vad Markku Haaparanta berättat inte finner anledning att ifrågasätta – kommer emellertid inte att kunna kompenseras för med ökade intäkter. Kostnaden för investeringen kommer därmed att ytterligare öka produktionskostnaden för dessa områden med en accelererande olönsamhet som följd.

Den utredning som Stockholm Gas presenterat visar således att verksamheten i de aktuella områden var kraftigt och långsiktigt olönsam vid tiden för uppsägningen den 18 maj 2009, som enligt vad tingsrätten kommit fram till är den relevanta tidpunkten för bedömning av om särskild grund för uppsägning föreläggat, och att verksamheten dessutom var olönsam redan vid styrelsebeslutet den 22 april 2008. Gaskunderna har med sin bevisning inte förmått vederlägga de av Stockholm Gas presenterade slutsatserna angående de ekonomiska förutsättningarna för att driva verksamheten vidare i Bromma och Enskede. Stockholm Gas har därmed visat att bolaget haft särskild grund för att säga upp leveransavtalen med Gaskunderna. Den omständigheten att Stockholm Gas erbjudit kunderna omställningsbidrag för att byta till annat energislag påverkar, med hänsyn till den kraftiga olönsamhet som visats, inte denna bedömning. Kärområdet skall på grund av det anförda lämnas utan bifall.

Rättegångskostnader

Med denna utgång skall Gaskunderna solidariskt ersätta Stockholm Gas för dess rättegångskostnader. Beloppets skälighet har vitsordats.

När det gäller fördelningen av rättegångskostnaderna mellan kärandena har Stockholm Gas anfört att de betraktar varje fastighet med leveransavtal som en andel, vilket innebär att i de fall två kärande med samma adress har väckt talan räknas dessa som endast en rättegångskostnadsandel. Tingsrätten delar detta synsätt vilket skall beaktas vid den fördelning av rättegångskostnaderna som kan komma att ske.

Kärandena i målen T 9402-09 och T 17790-09 har tillkommit senare i processen, den 11 juni 2009 respektive den 9 november 2009 medan huvudkäromålet väcktes den 19 februari 2009. Kärandena i de nytillkomna målen skall förpliktas att – tillsammans med de ursprungliga kärandena som alltjämnt kvarstår – solidariskt ersätta Stockholm Gas för dess rättegångskostnader, dock med undantag för ett belopp om 98 560 kr (se aktbilaga 62) som enligt vad Stockholm Gas anfört utgör dess kostnad med anledning av det yrkande om säkerhetsåtgärd som Gaskunderna framställde i stämningsansökan men som sedan återkallades.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 401)

Överklagande ställt till Svea hovrätt skall ha kommit in till tingsrätten senast den 4 februari 2010. Prövningstillstånd krävs.

Göran Nilsson

Ann-Sofie Broqvist

Ola Jonshammar